BR+/15/KN VA 27/10

Awehi Abacus Sangati Project
Umarkhed, Yawatmal

A Documentation & Evaluation

By

Varsha Sahasrabuddhe

September-October 2004

Nature of the Project :

Sangati project is implemented in all the Zilla Parishad Higher Primary schools in the district Umarkhed, Yawatmal since 2002. This academic year is the third year of the project. It started with Sangati sessions in the 5th grade in the year 2002 and has reached grade 7 in 2004 by way of natural growth.
Awehi has developed Teaching Learning material for adolescent children on various themes like e.g. Myself, My body and Our Needs; Our Earth; Contemporary Ways of Life; Human Societies and their structures and so on.

The material is in a way already tested with the students in certain municipal schools in Mumbai. Based on the experience in Mumbai it has been revised and the final version is developed. It has been evolved with the view **to make children aware of the realities around them and create a value-added attitude towards them**. It also aims at **developing analytical decision-making skills among children.** It is directed towards **creating a critical awareness among the students regarding their own life and their own environment.**

The material is basically in the form of
1.Teachers' manuals
2. Flip Charts , posters, picture cards
3. Worksheets for children
Sangati sessions are conducted twice a week.

The field visit made in September 2004 with a view to assess the effectiveness of the project, consisted of visits to 12 randomly selected Higher Primary schools, namely,

- Kendrashala Dhanaki where a group of Awehi-trained teachers was available
- Chincholi Sangam
- Jewali
- Vidul
- Mulawa
- Tiwarang
- Krishnapur
- Bitergaon
- Taroda
- Karanji
- Akoli
- Marsul

Location of the Higher Primary Schools visited in Umarkhed :

(Map : not to scale)

1. Tiwrang
2. Mulawa
3. Taroda
4. Marasul
5. Nageshwadi
6. Vidul
7. *Umarkhed (BRC)*
8. Chincholi
9. Krishnapur
10. Dhanaki
11. Karanji
12. Akoli
13. Jewali

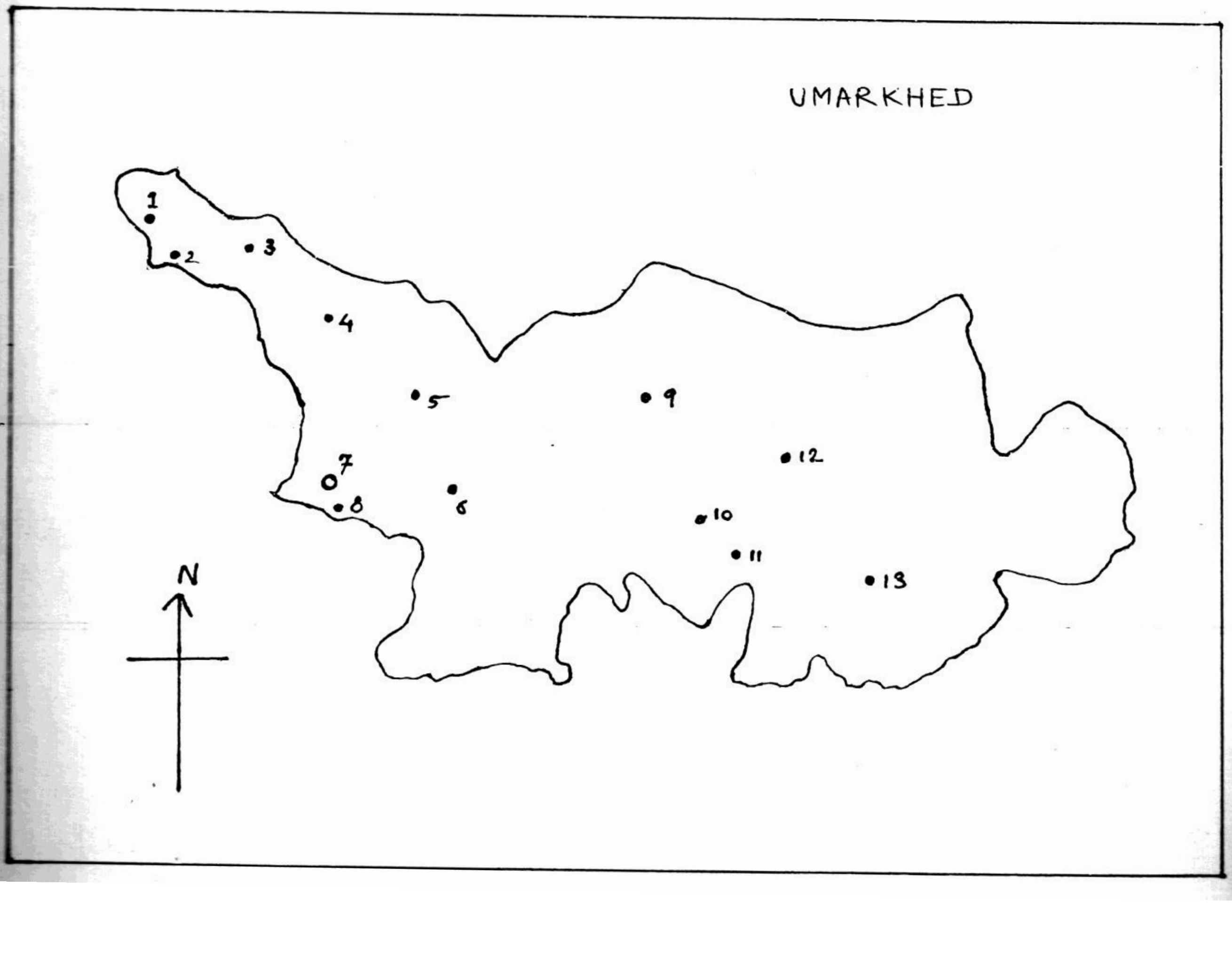

Tools used for the assessment :

1. Classroom Observations of Sangati sessions
2. Observation of the outdoor activities
3. Discussions with the students in grades 5 to 7
4. Discussions with the teachers
5. Discussions with the officials
6. Review of the material in the form of written responses preserved with the children
7. Feedback from the teachers in the form of written impressions at a Gat-sammelan in Dhanaki
8. Discussions with Awehi staff
9. Review of the material in use
10. Review of the records in various forms kept by Awehi

It was planned to interview some of the parents since they are indirectly involved in the whole process of Awehi-project by way of giving responses to some of the questions in the questionnaires. This could not be materialized since at most of the places almost all the parents were out on work. However, a quick look at the participation on their side could be taken while going through the filled questionnaires.

Observations :

1. Regularity and frequency :

The Awehi sessions are regularly held twice a week, every Tuesday and Friday in most of the schools with rare exceptions where the trained teacher is working with the morning shift while the 5th, 6th and 7th classes are held in the afternoon session or where there are only 2 teachers for 3 classes or the trained teacher is out for some other training and so on. In some schools the sessions were yet to start due to training held in early September 2004.

Teachers who have been trained to conduct sessions in certain classes are given the responsibility to teach some other class and the regularity of Sangati was not seen in such schools.

The time allotted for *Karyanubhav* in the weekly timetable is utilized for the Sangati sessions. The average time spent for Sangati per week is about two clock hours.

2. Availability and use of the Material

A. Visual material :

All the schools had the material necessary for the sessions which has been provided to them.

The material provided by Awehi in the form of flip charts is colourful and durable. The Flipcharts being colourful and large enough for the classroom size are very attractive. The pictures suitable to the themes are depicted in various styles using various colour-schemes.

The material is absolutely helpful in expanding the horizons of rural children.

Almost all the teachers who were interviewed, mentioned that children love to look at the pictures in the flipcharts. The idea of providing the instruction for the

teachers on the reverse side of the previous sheet in the flipchart, is extremely useful and practical from the point of view of the teachers. Though it is expected that the teachers prepare for the session well in advance, it is sometimes not possible due to various justified (or unjustified!) reasons. Under such circumstances the teacher can read the brief instructions while the children are observing the picture and conduct the session fairly well. Teachers refer to these instructions and the discussions take the right direction.

The material depicts some facts that enable the teacher to take the children beyond the limits of their own experiences. On the other hand, **teachers unanimously mentioned** that they find the unfamiliar foreign names amply used in certain sessions terribly to difficult to pronounce. This creates a barrier in making children acquainted with the same.
In some schools the flipcharts are on display and children can access them easily.

B. Content of the teachers' manual :

Teachers manuals are prepared with great care considering very minute aspects of the process of interaction with the children. They are to be followed step by step by the teachers using the material indicated in them.
The material if used meticulously as per given instructions, provides several **learning opportunities** to children, viz.,

- learning through observation
- learning through listening to stories
- learning through discussions
- learning through games
- learning through enacting
- learning through interviewing and collecting data
- learning through divergent thinking
- learning through sensitivity

C. Worksheets and files:

In about 60% schools that I visited files of their worksheets were maintained by the children .In other cases it was found that they were not maintained due to scarcity of the files and not due to non-motivation on the children's side.

Could the files be sold at the cost price to all the children as apart of the programme, so that none of them remain deprived?

All the children have a sense of a pride while they show their file to someone.

As far as worksheets (*Gammatgoshti)* are concerned , the responses of the children varied. Some of the children could solve the exercise or do the activity suggested in the worksheet with understanding whereas many of them could not. Some samples are attached herewith as illustrations.

It was observed that the children who completed the worksheets with understanding were much less in number as compared to those who had files with blank or partially completed assignments. This point should be looked into since the process of learning through Sangati is complete in its real sense when the child completes the home assignment, be it writing appropriate words in the gaps provided or be it interviewing persons in the neighbourhood.

As far as difficulty level of the language used in the worksheets is concerned, meanings of some words/ terms/ phrases used could be provided in simple Marathi or even in local dialect. The realities about the language proficiency of the children in the district should be taken into consideration. This could be best done with the help of a group of teachers and someone from Awehi.

3. Seating arrangement in the classroom :

Children were mostly sitting in rows facing the blackboard. Even when they were expected to work in groups they were not allowed to leave their places and sit in small circles. This situation could be changed through some instructions in the Awehi training.

4. Oral responses by the children

Children were very much willing to speak about Sangati.

Children's responses clearly reflect that the Sangati sessions are loved and awaited. They miss it very much if it is not conducted due to some reason. Though there are spaces for improvement, this could be considered as one of the great achievements of the programme and its implementation.

Children expressed their feelings when they miss a session in various ways:

"Mala bore hota..!" "Karamat nahi" (I get bored)

"Kasatari watata..!"(I feel restless)

"Dukh watata.."(I feel sad)

As observed during the actual sessions in the classrooms children in grade 6 and 7 are fairly well acquainted with the sessions and at least 50% of them actively participate in the interactions with the teacher. However, **it should be emphasized in the trainings that conscious efforts could be taken to involve the shy students.** The teachers should not proceed just after getting responses by a couple of sharp students.

Some teachers held the handbooks in hands and proceeded with the session. This created subtle obstacles in the interaction because there was hardly any eye-contact with the students.

It was remarkable that the participation of the girl students in most of the schools was as good as that of boys.

Memories of the sessions in the previous year were evoked when some clues were given to them. They remembered the stories and games the best.

They were able to draw conclusions at their level and appropriate to their surroundings and exposure.

Some of them boldly expressed their experiences .e.g. With reference to bringing about changes in the society, if children suggest an adult person in the family to give up eating tobacco the adults in the family would say, "You are so small, it's none of your

business!" It is worth noting though that the **children are trying to convey the messages they are getting through the project to their families.**

The blank faces of the children at hearing a certain topic or an activity was a plain confession that they have not done that specific activity indicated that the teachers skip some of the activities due to some reason or the other.

Some children approached the teacher without hesitation if they had a query.

Colouring the outline drawings is the most loved activity among the children. It was observed that many of them do not have the crayons. I was very sorry to see that they do the colouring with the ball-pen or the ordinary pencil.
Could some simple colouring material, like a set of six crayons,be a part of the three-year-kit for the children? Could it be made mandatory to schools to provide this material through some grants under SSA?

5. Opportunity to participate in the activities

Children reported that they played various games the previous year or the year before that. Touch and find things, Close your eyes and walk through the room, Talk to the granny and the mother, draw the picture of the school and its surroundings are some of the activities mentioned by the children.
Some of the games and activities were demonstrated to me. e.g. scenes where a boy is teasing a girl or a group of boys is teasing a younger boy. The scenes were presented well but as reported by the teachers, they find it difficult to give opportunity for participation to all of them.
Similar was the case when they played the wonderful game ***"Adhantari."*** Atmoshere in the whole school was enchanted due to the game. But only ten students participated while others had to observe.
Some of the activities are to be performed by the children at home. Those who are enthusiastic complete them, others don't and it seems that there is no remedial measure suggested for this.

6. Written responses by the children in the form of work sheets

It was observed that the response of the children was varied in almost all the schools visited. The number of children who had written something irrelevant, just for the sake of it, in the blank space provided was considerably big. Some solution must be found to change this situation since these excercises play a very important role in the whole process of forming and changing the attitudes of the children by creating connections between Sangati and their real lives.

Some positive and some negative samples are attached to this report.

7. Maintainance of the worksheets by children

Motivation level of the children to preserve the worksheets and stories they get is quite high. It was nice to see the neatly filed sheets by most of the children. As mentioned in point 2 above, it would be extremely helpful if the files could be sold at the cost price as a part of the same project. Gatsammelans can be a good occasion to organize to provide files at the cost price to the teachers from schools which need them.

8. Retention of the information and understanding gained through Sangati sessions

Children were able to recognize certain points discussed when some clues were given to them. Some parts of the content was clearly imprinted in their memory which they could easily recall. e.g. Dinosaurs and that they are extinct, their own long long address, conclusions drawn after some games like ***"lena-dena"*** and enacting, a walk through the school premises and observations made at that time, stories and their conclusions and so on.

It was worth noting that some **children recalled certain conclusions based on the sessions as well as on their home assignments**. e.g. survey of the neighboring families, interview of the women from two generations, creation of earth, creation of life on earth, how one is dependent on a number of people for fulfillment of one's

basic needs, there is potentially no work that a woman can not do, discussions on violence after the game of throwing a paper ball at the bottles representative of social components and so on.

This is one of the great achievements of the Sangati sessions.

9. Feedback by Teachers

In each school I spent some time on listening to what teachers think about this project.

In Dhanaki I had an opportunity to meet teachers from about ten schools who had gathered there for the monthly *Gat-Sammelan.*

They mentioned the following points:

- Sangati creates a kind of social awareness among children.
- Children learn without any stress.
- There is a better relation between the teachers and students.
- We find it very difficult to give the session ***" Wayat Yetana…"*** .
- Some students find the worksheets very hard.
- Children have learnt to observe keenly.
- When we enter the classroom with Sangati material children smile.
- If a Sangati session is missed due to some reason, children remind us to take it.

In addition to this, one can get a fair idea about their opinion on this project from the feedback they have given from time to time to Awehi by way of filling the questionnaires prepared for teachers. A sample of this questionnaire is attached to this report.

The points that were mentioned by the teachers in these questionnaires are as following:

- I have started singing without being shy.
- I experienced that teaching can be done in a friendly atmosphere.
- I got more general information.

- Got deeper insight into the subject: History.
- I have become more critical than before.
- I could help children become better individuals, better human beings.
- I experienced that teaching can be interesting.
- Sangati sessions are related to real life situations.
- Children like it.
- Sangati sessions provide an opportunity to children to introspect, to look at their own life and experiences.
- Pictures in the flipcharts help children understand a concept better.
- Children have become more curious.

The teachers have made **some suggestions**, too.

- The trainings should be organized well in advance, before the academic year starts.
- There should be a monthly meeting organized for the teachers in one cluster i.e.*Kendra,* who are giving Awehi sessions so that there can be exchange of thoughts and experiences among them.
- The training period should be a little longer.
- Some demonstrations should be done by the resource persons on children's classes during the training.

10. Awareness of the purpose and process of Awehi project at the level of Principals and Kendrapramukhs

It is a serious matter that the Kendrapramukhs are not aware at all of the purpose and the content of the Awehi programme. Only those principals who have undergone the training of Awehi and who are into actual conducting of the sessions know the contents of the kit.

The effectiveness of the project would definitely increase if some provision could be made of short orientation programmes even for the Principals who are not into conducting the actual sessions as well as for the Kendrapramukhs who are expected to be the guides locally available to the teachers working in the remote places.

11. Trainings, Follow up and Support by Awehi

A three + two days face to face training is organized by Awehi for teachers in all higher primary schools in Umarkhed.

Since the last training of the teachers was conducted about a month before this report was made there was no opportunity to observe the actual training sessions.

A detailed record of these training programmes kept by Awehi gives an idea about the process of training. It is participatory and interactive. Certain activities and discussions related to the theme are introduced to the teachers. Teachers themselves go through the various learning experiences like discussions, playing games and so on. It is expected that they prepare for the remaining sessions on their own with the help of the teachers' manual which explains the process of handling a particular topic in fine details.

Some visits are made by Awehi staff to the schools where the Sangati project is implemented . The schools have also maintained a record of written remarks by these resource people. However these remarks are found not to be adequate from the view -point of practical assistance to the teachers for the improvements, since the remarks are too general in nature.

There is a record maintained by Awehi of these visits(March 2003.) It gives a general idea regarding the quality of implementation of Sangati. However, it is not mentioned in it what concrete steps were taken to make teachers take Sangati sessions seriously who were not doing so.

There is a long gap between the initial training and the refreshers' training /feed back

training. The teachers are expected to work on their own which is justified, however there is no provision of getting doubts clarified if there are any. Doubts are bound to rise since the whole approach is a novel one to the teachers.

Observation cum suggestion-visits by the resource persons will be fruitful if some valuable suggestions could be given specific to the school as well as specific to the teacher. These suggestions should be noted down in written form in the respective schools for the future reference.

Suggestions:

1. Some time should be reserved at each *Gatsammelan* for reporting of Sangati sessions in each higher primary school. This would motivate the teachers to take the sessions at an expected pace. This would also provide an opportunity for teachers to get the doubts clarified by their colleagues who are engaged in the same activity. It should be made obligatory for the respective teachers to get the teachers' manual and to go through the explanation of the topic to be handled next. Some time should be reserved in each *Gatsammelan* to read it together. This should solve the problem of not having time on the part of the teachers for preparation of the next topic which they are supposed to do on their own.

2. The worksheets should be either supplemented with glossaries containing local usages for the key-contents of the worksheets or the worksheets could be specially recreated for the children in this area using simpler language. A group of teachers from Umarkhed and representatives of Awehi could take up the responsibility for the same.

3. Some arrangement should be made to provide material like files for the worksheets, crayons for colouring (at the cost price) to children. If possible, some amount from funds available to schools under SSA could be utilized for purchasing this material for children.

4. Supervision and guidance should be provided at the local level so that most schools complete most Sangati sessions and it does not depend solely on the wish of the teacher.

5. Sangati sessions have got an in-built continuity and all the sessions are very important. However, considering the vastness of the topics to be covered if a list of non-optional sessions and games could be provided, it could be assured that minimum sessions are completed in all the schools.

6. The teachers trained by Awehi should be given assignment of teaching the certain class at least for three consecutive years which will help the Sangati programme be effective in its real sense.

Statement of Conclusion:

As claimed by the name "Awehi Abacus", the whole programme is aimed at conveying knowledge to children in simple form. The material has been evolved with great care. The thought about real life and the thought about learning are reflected in it. It is not only enriching for children but also for teachers working in the rural area who seldom get opportunity for general exposure. Wherever it is being implemented sincerely, children are getting a wide exposure for the development of right and mature kind of understanding and thought towards themselves and their community.

Samples of responses by the children in the form of worksheets

: some positive illustrations

लहानपणच्या गंमती

तुमच्या लहानपणीच्या गंमतीच्या आठवणी घरातल्या माणसांना विचारा.
यातल्या एक-दोन आठवणी इथे लिहा.

नारत होती.
मीच मारून मीच, रडायची.
शांत बसत नव्हतो.
काहीपन घेउन माघत होतो.
आजीपशी खूप राहत होतो.
कोणाच जवळ जात नव्हतो.
आई बाबा पशी सुद्धा जात नव्हतो.
(तेव्हा मी दीड वर्षाची होतो)
तेव्हा मी दोन वर्ष अजीच्या
गावला रायलो. मामाच्या गावला राहायला
मला खूप आवडते.

गंमत-गोष्टी

नाव : कु. आरुष अर्जुन क्षिरसागर
तारीख :

लहानपणच्या गंमती

तुमच्या लहानपणीच्या गंमतीच्या आठवणी घरातल्या माणसांना विचारा.
यातल्या एक-दोन आठवणी इथे लिहा.

1. मी लहान असताना देवाला गेली होती तेव्हा आम्ही सगळ्यांनी ~~पंचगंगेच्या~~ नदीत दिवे सोडले होते ते दिवे ~~सोडले होते~~ सोडतांना मी पाण्यात पडली.

2. मी लहान असताना आम्ही पुण्याला गेलो तिथे मोठी नदी होती आणि वरून पुल बांधला होता त्या पुलाला काठ होता त्या काठाच्या मधात मी गेली होती ~~मी~~ गेलीली माझ्या बाबांनी बघीतल त्यांनी मला त्या काठातुन बाहेर काढल तेव्हा मी खूप लहान होती

नाव : सायली [illegible] पांडे

तारीख : 30.09.03

गंमत-गोष्टी

नाव : कु: शीला शंकर वारकर तारीख :

दोस्ती एका झाडाशी

तुमच्या शाळेच्या किंवा घराच्या आसपासचं एखादं झाड निवडा. ज्याला फुलं-फळं येतात असं वड, उंबर किंवा जांभळासारखं एखादं झाड निवडा. या झाडाचं किमान आठवडाभर तरी नियमितपणे निरीक्षण करा. पुढे दिलेल्या प्रश्नांची निरीक्षणासाठी मदत होईल. नीट विचार करून या प्रश्नांची उत्तरं लिहा.

निरीक्षण करताना, झाडावरच्या, आसपासच्या कोणत्याही जीवाला दुखापत होणार नाही किंवा झाडाचीही हानी होणार नाही याकडे लक्ष पुरवा. झाडावर चढायचं असल्यास संभाळून चढा.

१. झाडाचं नाव ~~शेवगा~~ गनेरी

२. पानाचा आकार (चित्र काढा / पान चिकटवा)

३. झाडाचं फूल (चित्र काढा / फूल चिकटवा)

४. झाडाचं फळ कसं दिसतं? (चित्र काढा)

त्या झाडाला फळ येत नाही

५. हे फळ कोण खातं? हे कोणीच खात नाही.

६. कोणत्या मोसमात झाडावर फुलं येतात? पावसाळ्यात या झाडाला फूल येते

७. झाडाची पानं कधी झडतात का? कोणत्या मोसमात? कोणत्याच मोसमात या झाडाची पाने

८. झाडावर कोणते पक्षी येतात? (त्यांची चित्रं काढा किंवा नावं लिहा) झडत नाही

माझ्या झाडावर चिमणी आणि कावळा बसते

९. काणत्या पक्ष्यांची घरटी आहेत?

.... त्या गोरी झाडावर माश्या दीसतात

.... झाडावर सीमनी बसतात

१०. झाडावर कोणते किडे, पाखरं दिसतात?........ मणोरीझाड कीती कूट

.... त्या झाडावर मला मुंग

११. झाडावर किंवा आसपास कोणते प्राणी दिसतात? .... त्या झाडाला कूले येता

.... त्याल विमार सीडोते

१२. झाड केवढं उंच आहे?........ दीड कूट आहे

१३. झाडाची सावली कशी दिसते? (चित्र काढा)

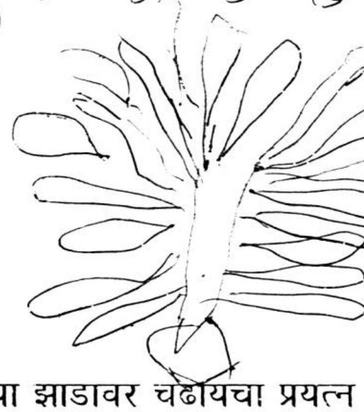

१४. या झाडावर चढणं सोपं आहे का? तुम्ही या झाडावर चढायचा प्रयत्न केला आहे का?

.... त्या झाडावर चढता येत नाही

१५. आता तुमची या झाडाशी छान ओळख झाली आहे. झाडाला दोस्त मानाल का?

.... मेतीस मकून मानला का

१६. हा दोस्त तुमच्यासाठी काय काम करतो?

.... कुले देते

१७. तुम्ही त्याच्यासाठी काय करू शकता?

.... पाणी देऊ शकतो

.... मी

नाव : वर्षा कैलास चिंचोलकर तारीख :

लांबलचक पत्ता

या कार्डावर आपल्या नावापासून सुरूवात करून, संपूर्ण विश्वापर्यंतचा पत्ता लिहा.
पत्ता लांबतच जातोय ना ? ...

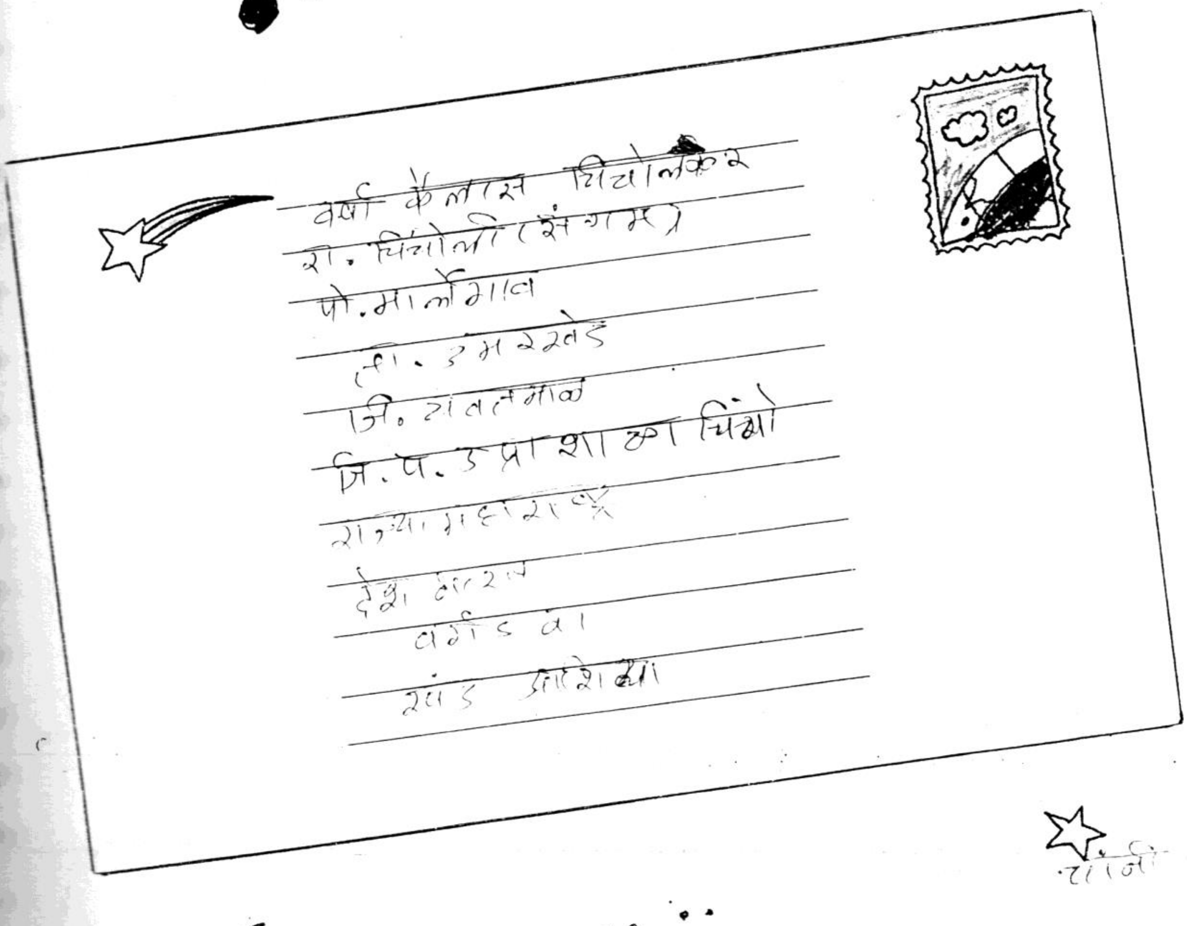

गंमत-गोष्टी ७

नाव : कु. यमुना देवराव काळके **तारीख :**

हे माझं पर्यावरण

या सत्रामध्ये, आपण तीन प्रकारचं पर्यावरण आणि त्यामध्ये वाढणाऱ्या जीवसृष्टीचा विचार केला. या पर्यावरणाबद्दल विचार करण्यासाठी, पुढे काही प्रश्न दिले आहेत, त्यांची उत्तरं लिहा.

१. तुमचं पर्यावरण कसं आहे?

आमच्या गावाभवती जंगल आहे. जंगलाच्या काळ्का ताळे आहे. तेव्हा पाशी शेती आहे आमच्या जंगलात निरनिराळ्या प्रकारचे झाडे आहेत. तसेच पुष्कळ प्राणी खूप आहेत. असे आहे. आमचे पर्यावरण.

२. तुमच्या पर्यावरणात कोणकोणती झाडंझुडुपं आणि जीव पहायला मिळतात?

आमच्या पर्यावरणाचे सागाचे झाडे आहेत. तसेच आवळ्याचे ~~[illegible]~~ बाभळीचे झाडे आहेत. लिंबाचे, चिंचेचे बोरीचे आंबाचे आंब्याचे झुडूपे. इत्यादी आमच्या जंगलात झाडझुडुपे पाहायला मिळतात. कासव खारूताई, अस्वल माकड उंदीर आहेत.

३. तुमच्या पर्यावरणाचं चित्र काढा.

मी आणि माझं कुटुंब

पुढे दिलेले प्रश्न वाचून त्यांची उत्तरं लिहा. यातल्या एखाद्या प्रश्नाचं उत्तर माहिती नसेल तर तुम्ही घरातल्या कोणाचीही मदत घेऊ शकता.

१ घरात तुमचं काही लाडाचं नाव आहे ? असल्यास कोणतं ?

घरात माझं लाडाचं नाव बाई आहे

२ घरातल्या कोणकोणत्या व्यक्ती तुम्हाला या नावाने हाक मारतात ?

आई आजी भाऊ बाबा आजोबा

३ तुमचं आडनाव आहे का ? असल्यास, त्याचा अर्थ काय ?

जुन्या काळात पटवारी होते ते पांडेपणा करत होते म्हणून आमचं आडनाव पांडे पडलं

४ तुमच्या कुटुंबाचा मूळ प्रांत कोणता ?

महाराष्ट्र

५ तुमच्या कुटुंबातलं कोणी अजूनही या ठिकाणी रहातं का ? जे रहात असतील त्यांची नावं आणि नातं लिहा.

६ ही माणसं काय काम करतात ?

७ तुमच्या कुटुंबाचा, स्वतःचा असा काही पारंपारिक व्यवसाय आहे ? आता नसला, तरी पूर्वी होता का ? कोणता ?

आमच्या कुटुंबाच्या पारंपारिक व्यवसाय शेती आहे

८ तुमच्या कुटुंबियांच्या कोणत्या गुणांचा तुम्हाला अभिमान वाटतो ?

आमच्या कुटुंबाचा ~~चांगले~~ चांगला स्वभाव आहे म्हणून मला अभिमान वाटतो

नाव : आरती अखलेश पांडे

तारीख : २८.९.०३

८

गंमत-गोष्टी

(२)

९ अनुकरण करावंसं वाटत नाही, अश्या कोणत्या गोष्टी तुमच्या कुटुंबामध्ये आहेत ?

भांडण ही गोष्ट कुटुंबामध्ये आहे

१० कुटुंबातल्या माणसांशी कधी तुमचे मतभेद होतात का? कोणत्या बाबतीत ?

भाऊ आणि माझ्या भावाचे कपड्यांच्या बाबतीत भांडण होते

माझी माहिती

- मी आहे मुलगा / मुलगी.
- माझं नाव : सायली शरदराव पांडे
- माझ्या नावाचा अर्थ : ....
- माझ्यासाठी नवं नाव शोधायचं झालं, तर मी हे नाव निवडेन अनुराधा
- माझी जन्म तारीख : .... ■ माझा रक्तगट : ....
- माझी उंची : 4' 2" ■ माझं वजन : 15
- माझा घरचा पत्ता : ■ माझ्या शाळेचं नाव आणि पत्ता :

मु. पो. कृष्णापूर — जि. प. उच्च प्राथमिक शाळा
ता. उमरखेड — कृष्णापूर
जि. यवतमाळ

- माझी इयत्ता : ४ थी तुकडी : अ
- माझं खास वैशिष्ट्य म्हणजे : (तुम्हाला स्वतःविषयी जी खास गोष्ट सांगायची असेल, ती तुम्ही इथे लिहू शकता.) ....
- मी असा दिसतो / दिसते :

(स्वतःचं चित्र काढा; हवं असल्यास, स्वतःचा फोटोसुद्धा चित्राशेजारी चिकटवू शकता.)

नाव : सायली शरदराव पांडे
तारीख : 25.8.03

	कुटुंब (अ)	कुटुंब (ब)	कुटुंब (क)	कुटुंब (ड)
मुलाखत घेणार त्यांचं नाव	दत्तात्रय बिट्टवार	भुजंगराव ठाकरे	शे. आब्दुल शे. कुलाब	
वय	35	55	24	
तुमच्या कुटुंबात एकूण किती माणसं आहेत ?	5	8	4	
यातली किती माणसं कुटुंबापासून दूर रहातात ?	नाही	नाही	नाही	
कुटुंबातल्या पुरुषांची संख्या ?	2	4	2	
स्त्रियांची संख्या ?	3	2	2	
१८ वर्षांपेक्षा लहान वयाची किती जणं आहेत ?	3	2	नाही	
१८ वर्षांपेक्षा मोठ्या वयाची किती माणसं आहेत ?	2	6	2	
तुमच्या कुटुंबातले पुरुष कोणत्या प्रकारचं काम करतात ?	LIC Age NT केबल ऑपरेटर	शेती	मजुरी	
या कामासाठी त्यांना मोबदला /वेतन मिळतं का ?	होय	मीळते	होय	
तुमच्या कुटुंबातील स्त्रिया कोणत्या प्रकारचं काम करतात ?	पीठची गीरणी R.D एजंट	घरकाम	शेती	
त्यांना या कामाचा मोबदला/वेतन मिळतं का ?	होय	नाही	होय	
तुमच्या कुटुंबातली किती जणं शाळा किंवा कॉलेजमध्ये शिकत आहेत ?	3	नाही	9	
कुटुंबातली एखादी व्यक्ती, एखाद्या धंद्याबद्दलचं शिक्षण घेत आहे का ?	नाही	नाही	नाही	
कुटुंबामध्ये, लिहू-वाचू शकणारे पुरुष किती ?	2	5	3	
लिहू-वाचू शकणाऱ्या स्त्रिया किती आहेत ?	3	1	1	
तुमच्या कुटुंबाचं मूळ ठिकाण कोणतं ?	कुल्लापुर	कुल्लापुर	कुल्लापुर	
तुमचं कुटुंब शाकाहारी आहे की मांसाहारी ?	शाकाहरी	शाकाहारी	शाकाहरी	
कुटुंबामध्ये, महत्त्वाचे निर्णय कोण घेतं ?	दत्तात्रय बिट्टवार	भुजंगराव ठाकरे	शे. आब्दुल शे. कुलाब	

घरी-शेजारी

नाव : कु. स्वाती दत्तात्रय बिट्टेवार उच्च प्राथमिक शाळा तारीख : 13/8/2005

तुम्ही एक पाहणी करायची आहे. पाहणीसाठी मागे दिलेल्या प्रश्नावलीचा वापर करा. पाहणीसाठी, स्वत:चं कुटुंब धरून एकूण चार कुटुंबांमधल्या व्यक्तींच्या मुलाखती घ्या. प्रत्येक कुटुंबातल्या एखाद्याच व्यक्तीशी बोलूनही माहिती जमवता येईल.

खाली दिलेले प्रश्न लक्षपूर्वक वाचा. यातल्या बऱ्याचशा प्रश्नांची उत्तरं अंकांमध्येही देता येतील. काहींच्या उत्तरासाठी, एखाद्-दुसरा शब्दच लिहावा लागेल. मुलाखत घेताना, गरज असल्यास प्रश्नांचं स्पष्टीकरण द्या.

तुमच्याच कुटुंबातील एखाद्या व्यक्तीशी बोलून या पाहणीची सुरुवात करा. पाहणीसाठी, भारतातल्या वेगवेगळ्या भागांमधून आलेल्या कुटुंबांची निवड केलीत तर उत्तरांमध्येही वेगळेपणा येईल आणि वेगवेगळ्या जीवनपद्धतींशी आपली ओळख होईल. तुम्ही ज्यांना प्रश्न विचारणार आहात त्यांनी दिलेली उत्तरंच तुम्ही इथे नोंदायची आहेत, हे लक्षात ठेवा.

३

बदलतं स्त्रीजीवन

(अ) वेगवेगळ्या वयाच्या, दोन स्त्रियांच्या मुलाखती घ्या; उदाहरणार्थ, तुमची आजी किंवा शेजारच्या वस्तीतल्या एखाद्या आजी आणि तुमची आई किंवा आत्या किंवा काकी यांच्या मुलाखती घेता येतील; त्यांना त्यांच्या बालपणाबद्दल आणि तरुणपणाबद्दल, पुढे दिलेले प्रश्न विचारा. त्यांच्या उत्तरांची योग्य त्या जागी नोंद करा.

आई घरी ~~नव्हती~~ नव्हती

तुम्ही विचारायचे प्रश्न 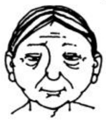 **त्यांचं उत्तर**

तुम्ही विचारायचे प्रश्न	आजी	~~आई~~ काकू
१. अ) तुम्हाला लिहिता-वाचता येतं ?	होय	होय
ब) तुमचं शिक्षण कितवीपर्यंत झालं ?	८ वी	१२ वी
२. अ) लहानपणी कोणते खेळ खेळायचात ?	लंगडी	नाही
ब) कोणाबरोबर खेळायचात ?	मैत्रिणी	नाही
क) कधी फिरायला जायचात का ?	नाही	होय
ड) फिरायला कुठे जायचात ?	नाही	गार्डन
ए) कोणाबरोबर फिरायला जायचात ?	कोणाही बरोबर जात नाही	मैत्रिणी
३. अ) लहानपणी घरी कोणती कामं करायचात ?	स्वयंपाक	नाही
ब) बाहेरची कोणती कामं करायला लागायची ?	नाही	पाणी भरणे
क) कामात कोणाची मदत मिळायची ?	नाही	आक्का
४. लहानपणी तुमच्या कपड्यांची निवड तुम्हीच करायचात का ?	होय	मी स्वतः हो
५. अ) तुम्ही किती वर्षांच्या असताना तुमचं लग्न झालं ?	१६	१८
ब) लग्न ठरवताना तुमच मत विचारलं होतं का ?	नाही	होय
क) तुमच्या नवऱ्याची निवड कोणी केली ?	बाबा	बाबा
ड) तुमची आणि नवऱ्याची जात एकच आहे का ?	होय	होय
६. तुमच्या नावावर जमीन /घर यासारखी काही मालमत्ता आहे का ?	नाही	होय
७. तुमच बँकेत खातं आहे का ?	नाही	नाही

(ब) तुमच्या ओळखीच्या, १२ ते १६ या वयोगटातली एखाद्या मुलीला (तुमची सख्खी किंवा चुलत बहीण किंवा मैत्रीण असली तरी चालेल) तिच्या बालपणाबद्दल, पुढे दिलेले प्रश्न विचारा आणि पत्रिकेवर त्यानुसार नोंद करा.

तुम्ही विचारायचे प्रश्न	बहिणीचं उत्तर
१. अ) तुला लिहिता-वाचता येतं का ?	होय
ब) तू कितवीपर्यंत शिकली आहेस ?	११ वी शिकत आहे
२. अ) तू कोणते खेळ खेळतेस ?	व्हॉलीबॉल, खो खो
ब) तू कोणाबरोबर खेळतेस ?	मैत्रीणी बरोबर
क) तू कधी फिरायला जातेस का ?	जाते
ड) फिरायला कुठे जातेस ?	बगीचा.
ए) कोणाबरोबर जातेस ?	मैत्रिणी बरोबर
३. अ) तुला घरी कोणती कामं करावी लागतात ?	स्वयंपाक
ब) तुला बाहेरची कोणती कामं करावी लागतात ?	कोणते काम करावे लागत नाही
क) तुझ्या कामात तुला कोण मदत करतं ?	नाही
४. तुझे कपडे तूच निवडतेस का ?	मी स्वतः हा निवडते
५. अ) तू लग्न कितव्या वर्षी करशील ?	22
ब) तुझं लग्न ठरवताना, तुझं मत विचारतील का ?	होय
क) तुझ्या नवऱ्याची निवड कोण करेल ?	बाबा
ड) तुझा नवरा तुमच्या जातीतलाच असेल का ?	होय
६. तू मोठी झाल्यावर, तुझ्या नावावर जमीन, घर यासारखी काही मालमत्ता असेल का ?	नाही
७. अ) तुझं बँकेत खातं आहे का ?	नाही
ब) मोठी झाल्यावर, तुझं बँकेत खातं असेल का ?	नाही

आता, या तिघी जणींनी दिलेल्या उत्तरांची तुलना करा. दोन पिढ्यांकडून आलेल्या या उत्तरांमध्ये काय काय फरक दिसून येतो ? हा फरक चांगला आहे की वाईट ?
या मुलाखतींवरून, गेल्या काही वर्षांमध्ये स्त्रियांच्या जीवनात झालेल्या बदलाची काही कल्पना येते का ?

Samples of responses by the children in the form of worksheets : some negative illustrations

नाव : प्रतिक्षा संभाजी चिंचोलकर तारीख :

शिकार !

चित्र बारकाईने पहा. या चित्रांमधून, १५ लाख वर्षांपूर्वी पृथ्वीवर रहाणाऱ्या एका मुलाची गोष्ट सांगितली आहे. चित्रांखाली दिलेल्या गोष्टीतील गाळलेले शब्द तुम्ही भरायचे आहेत. गोष्ट काळजीपूर्वक वाचा आणि त्याखाली दिलेल्या यादीतले नेमके शब्द, योग्य त्या रिकाम्या जागी लिहा.

गोष्ट पूर्ण केल्यावर, चित्रं रंगवा आणि यादीमधल्या राहिलेल्या शब्दांचा वापर करून, नवी गोष्ट तयार करा.

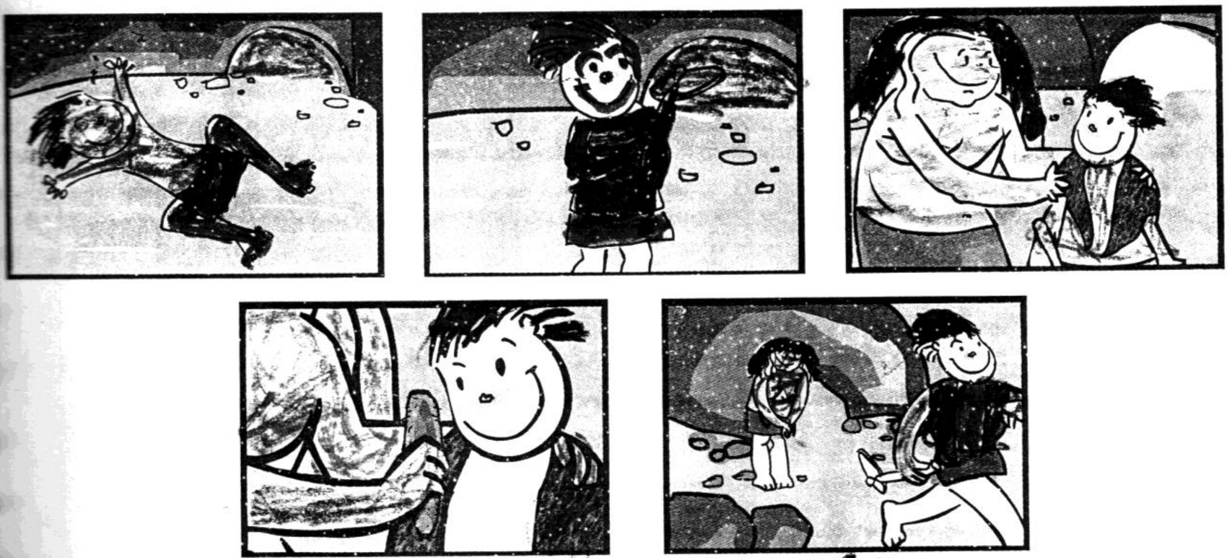

त्या मुलाने हातपाय ताणून आळस दिला आणि तो त्या टणक, थंडगार जमिनीवरून उठला. त्याने प्रेमाने आपल्या चॉकलेट...... हात फिरवला. आजचा दिवस खूपच महत्त्वाचा होता. आपल्या क्रिकेटर च्या इतर लोकांबरोबर तो आज स्वेटर जाणार होता. यापूर्वी कधीही त्याची निवड झाली नव्हती म्हणूनच आपण टोळी आहोत हे दाखवण्यासाठी तो उत्सुक होता. म्हातारीला त्याची उत्सुकता कळली म्हणून ती दगडी कुऱ्हाडीवरून मूकपणेच तिने त्याच्या अंगावर ...दार..... घातलं. लपवून ठेवलेलं हसली तिने त्याला खायला दिलं. प्रेमाने त्याची पाठ थोपटली आणि तो ...... बाहेर पडेपर्यंत ती . त्याच्याकडे पहात राहिली.

गाणं म्हणू लागला

शब्दांची यादी

जमिनीवरून • चॉकलेट • क्रिकेटर • स्वेटर • टोळी • दगडी कुऱ्हाडीवरून • दार • हसली • गाणं म्हणू लागली • घराच्या • अंथरुणावरून • शिकारीला • टीम • क्रिकेट खेळण्यासाठी • प्राण्याचं कातडं • कंदमूळ • बॅटीवरून • गुहेच्या • धाडसी

मला वाटतं

तुम्ही आता स्वतःच्याच भावनांचा शोध घेणार आहात; या भावनांचा अनुभव कधी येतो, त्या तुम्ही कश्या प्रकारे व्यक्त करता, याबद्दल मोकळया जागांमध्ये लिहायचं आहे. चित्रांमधल्या चेहऱ्यांवर (तुमच्या उत्तरानुसार) नेमक्या भावना दाखवा. (नमुन्यासाठी पहिलं चित्र दिलं आहे. अर्थात तुम्हाला हव्या त्या पद्धतीने तुम्ही या भावना दाखवू शकता.)

१ मी खुप उड्या मारतो तेव्हा मला खूप आनंद होतो.

- आनंद झाला की मी हसतो
- आनंद झाल्यावर माझा चेहरा असा दिसतो.

२ मला कोणी मारलं की तेव्हा मला राग येतो.

- राग आला की मी कोपऱ्यात बसतो
- रागवल्यावर माझा चेहरा असा दिसतो.

३ मला कोणी खूप पैसे दिले की तेव्हा मला हेवा वाटतो.

- हेवा वाटतो तेव्हा मी प्रेमाने बोलतो
- हेवा वाटतो तेव्हा माझा चेहरा असा दिसतो.

४ मला कपडा दिला की तेव्हा मला उत्साह वाटतो.

- उत्साहित झाल्यावर मी आनंदात राहतो.
- उत्साहित झाल्यावर माझा चेहरा असा दिसतो.

नाव : अमोल रामचंद्र ढोणे

तारीख :

(२)

५ ......रात्री...... तेव्हा मला भीती वाटते.

■ भीती वाटते तेव्हा मी ......रडून येते......

■ भीती वाटते तेव्हा माझा चेहरा असा दिसतो.

६ ......मामानी [illegible]...... तेव्हा मी उदास ~~होते~~ / होतो.

■ उदास झाल्यावर मी ......आनंद होते......

■ उदास झाल्यावर माझा चेहरा असा दिसतो.

७ ......मला शाबासकी दिली की मला...... बद्दल मला आदर वाटतो.

■ आदर वाटतो तेव्हा मी ......प्रेम वाटते......

८ ......आई...... बद्दल मला तिरस्कार वाटतो.

■ मला तिरस्कार वाटतो तेव्हा मी ......ओरडताना......

■ तिरस्कार वाटतो तेव्हा माझा चेहरा असा दिसतो.

९ ......आईनी...... तेव्हा माझ्या मनात प्रेम, माया जागते. माझ्यावर प्रेम केल्यावर ~~मनात माया जागते~~

■ प्रेम, माया वाटते तेव्हा मी ......प्रेमाने बोलते......

१० ......मला पाणी भरायचा...... तेव्हा मला वैताग येतो.

■ वैताग येतो तेव्हा मी ......बसून राहते बोलत नाही......

■ वैतागल्यावर माझा चेहरा असा दिसतो.

आवड-नावड

१. प्रत्येक व्यक्ती आगळी-वेगळी असते; आवडणाऱ्या, नावडणाऱ्या गोष्टींबद्दल प्रत्येकाची स्वतंत्र, निश्चित मतं असतात. मग ती एखादी जागा असो, व्यक्ती असो किंवा वस्तू असो किंवा एखादं काम. तुम्हाला आवडणाऱ्या, नावडणाऱ्या गोष्टी अनुक्रमे, आवड-नावड या स्तंभांमध्ये लिहा.

माझी आवड	**माझी नावड**
मला द्राक्ष आवडतात	मला बाहेर जायला आवडत नाही
कुरकुरे आवडतात	मला खेळ भांडे आवडत नाही
केळ्या आवडता	मला शाळेत ज्याला आवडत नाही
कुरकुरी आवडत	मला रात सर्फ आवडत नाही

२. काही माणसं आपल्याला आवडतात, त्यांच्याबद्दल प्रेम वाटतं, एवढंच नाही तर आदरही वाटतो; आपण त्यांच्यासारखं बनावं असं वाटतं.

- तुम्हाला कोणाबद्दल सर्वात जास्त आदर वाटतो ? (ही एखादी प्रसिद्ध व्यक्तीही असेल किंवा कुटुंबातील एखादी व्यक्ती किंवा मित्र-मैत्रीणही असू शकेल.)

का तुम्हाला कोणाबद्दल सर्वात जास्त आदर वाटतो। अभिनेत्याबद्दल आदर वाटतो।

- तुम्हाला या व्यक्तीबद्दल आदर का वाटतो? त्यांचे कोणते गुण, कोणत्या गोष्टी तुम्हाला आवडतात ?

अभ्यास करतो शाळेत जातो आवडतं

- या व्यक्तीचा तुमच्या वागण्यावर, विचारांवर, आवडी-निवडींवर प्रभाव पडला आहे का? कसा? कोणत्या बाबतीत ?

तेव्हा मी आपली माझ्या वागण्यावर विचारावर प्रभाव पडला। आवडी निवडींवर

नाव : प्रियंका

तारीख :

माझी माहिती

- मी आहे मुलगा / मुलगी.
- माझं नाव : मधुर छाया अशोक धुळे
- माझ्या नावाचा अर्थ : मधुर – गोड छाया – सावली
- माझ्यासाठी नवं नाव शोधायचं झालं, तर मी हे नाव निवडेन : प्रेमीक
- माझी जन्म तारीख : 8.3.03
- माझा रक्तगट :
- माझी उंची :
- माझं वजन : २५
- माझा घरचा पत्ता :
  माझं घर तरोड्यात आहे
  रा तरोडा
  जी – यवतमाळ
  ता – उमरखेड
- माझ्या शाळेचं नाव आणि पत्ता :
  के व प्र शाळा
  रा तरोडा
  जी – यवतमाळ
  ता – उमरखेड
- माझी इयत्ता : तुकडी : 5
- माझं खास वैशिष्ट्य म्हणजे : (तुम्हाला स्वतःविषयी जी खास गोष्ट सांगायची असेल, ती तुम्ही इथे लिहू शकता.) एक भारत नावाचा मुलगा होता। तर तीथे म्याडम आल्या भारत नावचा मुलगा संडासा मधीच
- मी असा दिसतो / दिसते : तर म्याडम मबल्या भारत कुठे आहे
(स्वतःचं चित्र काढा; हवं असल्यास, स्वतःचा फोटोसुद्धा चित्राशेजारी चिकटवू शकता.)

म्याडम भारत संडासा मधी आहे

नाव : मधुर छाया अशोक धुळे 86 30
तारीख : 16/6/2008

नाव : सुनिल मनोहर साखरे तारीख :

सारे समान आहेत का ?

पुढे दिलेले प्रश्न वाचून, त्यांच्यावर थोडा विचार करा. या प्रश्नांबद्दल, तुमच्या घरातली माणसं, मित्रमैत्रिणी यांच्या बरोबरही तुम्ही चर्चा करू शकता.

१ समाजाला विशीष्ट माणसांच्या कामाची इतरांच्या कामापेक्षा जास्त गरज आहे असं तुम्हाला वाटतं का ?

होय

२ (अ) पुढील यादीमधल्या, ज्या लोकांच्या कामाची समाजाला आवश्यकता नाही असं तुम्हाला वाटतं, त्यांची नावं अधोरेखित करा.

डॉक्टर, शेतकरी, किराणा दुकानदार, राष्ट्रपति, सुतार, नर्तक, शिक्षक, पायलट, सैनिक, सफाई कामगार, क्रिकेटर, शिंपी, स्वैपाकी, ड्रायव्हर, अभिनेता.

(ब) तुम्हाला वरील यादीतील काही लोकांची कामं आवश्यक वाटत नसल्यास, त्याबद्दलची कारणं स्पष्ट करा.

डॉक्टर शेतकरी किराणा दुकानदार राष्टपति सुतार नर्तक शिक्षक पायलट सैनिक सफाई कामगार क्रिकेटर शिंपी स्वैपाकी ड्रायव्हर अभिनेता

(क) यादीतील सर्व लोकांना समाजात मान मिळतो का ?

होय

३ तुम्हाला कधी भेदभावाची वागणूक मिळाली आहे का ? तुमचे अनुभव शब्दात किंवा चित्रांच्या मदतीनेही मांडू शकता.

१३ गंमत-गोष्टी

नाव : कु. यमुना दैवशत फाळके **तारीख :**

उद्या काय होईल?

माणूस हा एकच जीव असा आहे की जो पृथ्वीकडून गरजेपेक्षा जास्त गोष्टी घेत रहातो. पृथ्वीवर फक्त आपलाच नाही तर इतर सर्व जीवांचाही अधिकार आहे. पृथ्वीवरचे सारे जीव परस्परांशी वेगवेगळ्या नात्यांच्या धाग्यांनी जोडले गेले आहेत. यातंला एक धागा जरी उसवला तरी त्याचे गंभीर परिणाम आपल्याला सर्वांनाच भोगावे लागतील.

आपल्या अश्या वागण्यामुळे मनुष्य जात नष्ट होईल का? आपण केलेल्या चुकांपासून आपण काही शिकायचं की नाही? तुम्हाला काय वाटतं? तुमचे विचार पुढे लिहा.

Samples of responses by the Teachers to the Questionnaire prepared by Awehi-Abacus

अवेहि-अबकस प्रकल्प

संगति कार्यक्रम (२००३ - २००४)

Evaluation Questionnaire for Teachers/ शिक्षकांसाठी मूल्यमापन प्रश्नावली/ शिक्षकों के लिये मूल्यमापन प्रश्नावली Std. VI

3. Name / नाव / नाम : दिलीप कल्लाराव शेंडे
   School / शाळा / स्कूल : उच्च प्राथमिक शाळा देवसरी
   Education / शिक्षण / शैक्षणिक अर्हता/योग्यता : H.S.C. D.Ed.
   Standard / इयत्ता / कक्षा : ६ वी / No. of years in service/ सेवाकाळ / सेवाकाल : 16 वर्ष

4. Since when have you been teaching in the Avehi-Abacus Project?
   अवेहि-अवकस प्रकल्पाचे अध्यापन कार्य तुम्ही केव्हापासून करीत आहात ?
   आप अवेहि-अवकस कार्यक्रम कबसे कार्यान्वित कर रहे हैं ? [illegible]

4. Has the work of the Avehi-Abacus Project been completed in your class?
   Yes / No : होय Number of Sessions :
   अवेहि-अवकस प्रकल्पाची तुमच्या वर्गातील कार्यवाही पूर्ण झाली आहे काय ?
   होय/नाही : होय किती सत्रे : [illegible]
   क्या आपके वर्ग में आप इस वर्ष का अवेहि-अवकस शिक्षाक्रम पूरा कर चुके हैं ?
   हां/नहीं : कितने सत्र ? :

5. What differences do you find between the teaching methods used in the Avehi-Abacus sessions and in other subjects?
   अवेहि-अवकस सत्रांमधील अध्यायन पद्धती व इतर विषयांचे अध्यापन पद्धती यात कोणता फरक तुम्हांला आढळला ?
   अवेहि-अवकस के सत्रों की शिक्षा-प्रणाली और अन्य विषयों की शिक्षा-प्रणाली में आपको कौन से फर्क दिखाई दिये ?

   अवेही अबकस ह्या विषयाचे अध्यापन करत असतांना मुले मुली विशेष लक्ष देतात. विषय हा मनोरंजक असल्यामुळे अध्यापन हसत खेळत होते. चार्ट, साहित्य, गोष्टी असल्यामुळे मुलांना मुलींना अधिक आकर्षक वाटते. मुले अध्यापनाचे वेळी हजर राहतात.

6. As a teacher, what are the skills that you think the Avehi-Abacus programme has helped you develop?
   अवेहि-अवकस प्रकल्पाच्या कार्यवाहीमुळे शिक्षक म्हणून तुमच्या कोणत्या क्षमता विकसित झाल्या असे तुम्हांला वाटते ?
   एक शिक्षक होने के नाते अवेहि-अवकस कार्यक्रम की वजह से आपमें कौनसी क्षमताओं का विकास हुआ ?

   अवेही अबकसमुळे बौद्धिक क्षमता वाढते. विशेष माहिती या प्रकल्पामुळे मिळते, विशेष मार्गदर्शन मिळाले.

7. What are the special features of the Avehi-Abacus sessions?
   अवेहि-अवकसच्या सत्रांची ठळक वैशिष्टे कोणती ?
   अवेहि-अवकस के सत्रों की मुख्य विशिष्टताएँ क्या हैं ?

   अवेही चा अभ्यासक्रम विशेष मनोरंजक आहे. विद्यार्थीना तो शिकण्यास उत्सुकता वाटते. मुलांचा बौद्धिक विकास होण्यास मदत होते. मुले विशेष करुन सर्व उपस्थित राहतात.

8. What are the changes you can see in your students because of the Avehi-Abacus sessions?
अवेहि-अवकस प्रकल्पामुळे विद्यार्थ्यांमध्ये कोणता बदल झाले असे तुम्हांला दिसून आले ?
अवेहि-अवकस कार्यक्रम की वजह से विद्यार्थियों में कौनसे फर्क आये ऐसा आपको लगता है ?

अवेही अवकस दयार आसाला मुळे उत्सुकतेने उपस्थित
राहतात. मुलामध्ये रंजकतेची भावना उत्पन्न होतात.

9. What are the differences and the similarities between the school curriculum and the Avehi-Abacus curriculum?
शालेय पाठ्यक्रम व अवेहि-अवकस पाठ्यक्रम यात नेमका कोणता फरक अथवा साम्य आहे ?
शालेय पाठ्यक्रम और अवेहि-अवकस पाठ्यक्रम में कौनसी समानताएं और फर्क हैं ?

Differences फरक फर्क	**Similarities** साम्य समानताएँ
अवेही अवकस पाठ्यक्रम हे खेळ गाणी, गोष्टी, चित्रीकरण, चार्ट यांमुळे रंजकता वाढते.	

10. What materials were provided to you by the Avehi-Abacus project in order to conduct the sessions?
अवेहि-अवकस सत्रांसाठी प्रकल्पातर्फे तुम्हाला कोणकोणते साहित्य पुरवले ?
अवेहि-अवकस के सत्रों के लिये आपको कौन कौनसी सामग्री दी गयी ?

चित्राचे चार्ट मुलांना चित्र रंगविणे, पेपर सोडविणे, नकाशे
परिसरातील निगडीत घडे, कविता समूह पुस्तिका इतर अनेक

Were these materials adequate?
हे साहित्य पुरेसे होते का ? साहित्य मिळाले आहे
यह सामग्री पर्याप्त थी ?

हे साहित्य पुरेसे आहे

11. Would you like to make any suggestions or changes for the Avehi-Abacus class activities for next year?
पुढील वर्षाच्या अवेहि-अवकस प्रकल्पाच्या वर्ग कार्यवाहीसाठी तुम्ही कोणत्या सूचना अथवा बदल सुचवू इच्छीता ?
अगले वर्ष के अवेहि-अवकस कार्यक्रम के लिये आप क्या सुझाव देना चाहेंगे ?

Suggestions / सूचना / सुझाव : पुढील वर्षी सूचना करण्यासारखे
काही नाही असे वाटते

12. Do the senior supervisory officers of your Department require or guide you about SANGATI? Do you feel the need for such guidance's ?
Yes/No (Tick mark ✓ in appropriate place)
महानगरपालिकेत वरिष्ठांकडून संगति सत्रांबद्दल नियमित विचारणा होते का ? अशी विचारणा व्हावी का ? हो/नाही (योग्य जागी ✓ ची खूण करा)
क्या महानगरपालिकाके वरिष्ट अधिकारीयोंद्वारा संगति के सत्रोंके बारेमें पुछताछ की जाती हैं ? क्या ऐसी पुछताछ होनी चाहिये ? हाँ/नहीं (सही उत्तर पर ✓ निशान करें)

धन्यवाद !

स्वाक्षरी : [signature]

तारीख : 26-4-04

अवेहि-अवकस ...

संगति कार्यक्रम (२००३ - २००४)

Evaluation Questionnaire for Teachers/ शिक्षकांसाठी मूल्यमापन प्रश्नावली/ शिक्षकों के लिये मूल्यमापन प्रश्नावली **Std. VI**

3. Name / नाव / नाम : श्री. मधुकर श्यामरावजी उमाळे
   School / शाळा / स्कूल : उ. प्रा. शाळा, वाघी (खु.)
   Education / शिक्षण / शैक्षणिक अर्हता/योग्यता : एस एस सी डी एड
   Standard / इयत्ता / कक्षा : ६ वा / No. of years in service/ सेवाकाळ / सेवाकाल : २४ वर्षे

4. Since when have you been teaching in the Avehi-Abacus Project?
   अवेहि-अवकस प्रकल्पाचे अध्यापन कार्य तुम्ही केव्हापासून करीत आहात ?
   आप अवेहि-अवकस कार्यक्रम कबसे कार्यान्वित कर रहे हैं ? सन २००३ ते २००४ पासून

4. Has the work of the Avehi-Abacus Project been completed in your class?
   Yes / No : ---------- Number of Sessions : ----------
   अवेहि-अवकस प्रकल्पाची तुमच्या वर्गातील कार्यवाही पूर्ण झाली आहे काय ?
   होय/नाही होय किती सत्रे : १८ सत्रे
   क्या आपके वर्ग में आप इस वर्ष का अवेहि-अवकस शिक्षाक्रम पूरा कर चुके हैं ?
   हाँ/नहीं : ---------- कितने सत्र ? : ----------

5. What differences do you find between the teaching methods used in the Avehi-Abacus sessions and in other subjects?
   अवेहि-अवकस सत्रांमधील अध्यायन पद्धती व इतर विषयांचे अध्यापन पद्धती यात कोणता फरक तुम्हांला आढळला ?
   अवेहि-अवकस के सत्रों की शिक्षा-प्रणाली और अन्य विषयों की शिक्षा-प्रणाली में आपको कौन से फर्क दिखाई दिये ?
   इतर विषयांचे अध्यापन केल्यानंतर सर्व मुलांना ते कळेलच असे नाही. कारण त्यामधील काही विषयाबाबतील मुलांचा निरुत्साह असू शकतो. परंतु अवेहि-अवकस सर्व मुलांना आवडेल असा विषय आहे व तो ओळखीचा आवडीचा भाग घेतात

6. As a teacher, what are the skills that you think the Avehi-Abacus programme has helped you develop?
   अवेहि-अवकस प्रकल्पाच्या कार्यवाहीमुळे शिक्षक म्हणून तुमच्या कोणत्या क्षमता विकसित झाल्या असे तुम्हांला वाटते ?
   एक शिक्षक होने के नाते अवेहि-अवकस कार्यक्रम की वजह से आपमें कौनसी क्षमताओं का विकास हुआ ?
   या प्रकल्पामुळे इतर विषयांच्या बाबतीत मुलांना कशी आवड निर्माण करता येईल या विषयी ज्ञान होते. हसत खेळत विद्यार्थ्यांशी वार्तालाप प्रमुख्याने करून घेतल्यामुळे त्यांची मानसिकता तयार करता येते

7. What are the special features of the Avehi-Abacus sessions?
   अवेहि-अवकसच्या सत्रांची ठळक वैशिष्टे कोणती ?
   अवेहि-अवकस के सत्रों की मुख्य विशिष्टताएँ क्या हैं ?
   सा. वंशमाळा मानव व प्राणी कसा होतो. त्याची उत्पत्ती कशाप्रकारे होते. तसेच आपल्या शरीराची उत्पत्ती व त्यामधील कराव कारण पृथ्वी गोल. पृथ्वीचा भाग व आपला भाग याची ओळख विद्यार्थ्यांना होते.

8. What are the changes you can see in your students because of ...
अवेहि-अवकस प्रकल्पामुळे विद्यार्थ्यांमध्ये कोणता बदल झाले असे तुम्हांला दिसून आले ?
अवेहि-अवकस कार्यक्रम की वजह से विद्यार्थियों में कौनसे फर्क आये ऐसा आपको लगता है ?

विद्यार्थ्यांमध्ये आवड, चौकस बुद्धीचा विकास झाला, ती प्रत्येक बाबतीत विचार करावयास शिकले,

9. What are the differences and the similarities between the school curriculum and the Avehi-Abacus curriculum?
शालेय पाठ्यक्रम व अवेहि-अवकस पाठ्यक्रम यात नेमका कोणता फरक अथवा साम्य आहे ?
शालेय पाठ्यक्रम और अवेहि-अवकस पाठ्यक्रम में कौनसी समानताएँ और फर्क हैं ?

Differences फरक फर्क	Similarities साम्य समानताएँ
① चाकोरी बद्ध कार्यक्रम नाही	① चाकोरी बद्ध पण विशेष मार्गदर्शन
② मनोरंजनक पद्धतींचा वापर	② शिक्षकावर आधारीत अध्यापन पद्धती
③ हसत-खेळत शिक्षण	③ विद्यार्थ्यांना कामी स्थान,
④ विद्यार्थ्यांना समाविष्ट	

10. What materials were provided to you by the Avehi-Abacus project in order to conduct the sessions?
अवेहि-अवकस सत्रांसाठी प्रकल्पातर्फे तुम्हाला कोणकोणते साहित्य पुरवलं ?
अवेहि-अवकस के सत्रों के लिये आपको कौन कौनसी सामग्री दी गयी ?

अवेहि- अवकस सत्रासाठी कियचार्ट, वस्तुपुस्तिका, सूचनावलीप्रमाणे साहित्याचा भरपूर पुरवठा।

Were these materials adequate?
हे साहित्य पुरेसे होते काय ?
यह सामग्री पर्याप्त थी ?

होय. या साहित्याचा विद्यार्थ्यांनी साहित्याचा भरपूर वापर केल्यामुळे शिक्षण त्यांना भरपूर ज्ञात झाले

11. Would you like to make any suggestions or changes for the Avehi-Abacus class activities for next year?
पुढील वर्षाच्या अवेहि-अवकस प्रकल्पाच्या वर्ग कार्यवाहीसाठी तुम्ही कोणत्या सूचना अथवा बदल सुचवू इच्छीता ?
अगले वर्ष के अवेहि-अवकस कार्यक्रम के लिये आप क्या सुझाव देना चाहेंगे ?
Suggestions / सूचना / सुझाव : वर्ष ५ वर साठी ज्याप्रमाणे सत्र चालविले जातात त्याप्रमाणे ६ वी ७ साठी सुद्धा चालू करावा,

12. Do the senior supervisory officers of your Department require or guide you about SANGATI? Do you feel the need for such guidance's ?
Yes/No (Tick mark ✓ in appropriate place)
महानगरपालिकेत वरिष्ठांकडून संगति सत्रांबद्दल नियमित विचारणा होते का ? अशी विचारणा व्हावी का ? हां/नाही (योग्य जागी ✓ची खूण करा)
क्या महानगरपालिकाके वरीष्ट अधिकारीयोंद्वारा संगति के सत्रोंके बारेमें पुछताछ की जाती है ? क्या ऐसी पुछताछ होनी चाहिये ? हाँ/नहीं (सही उत्तर पर ✓निशान करें)

धन्यवाद !

स्वाक्षरी : [signature]

तारीख : 15/04/04

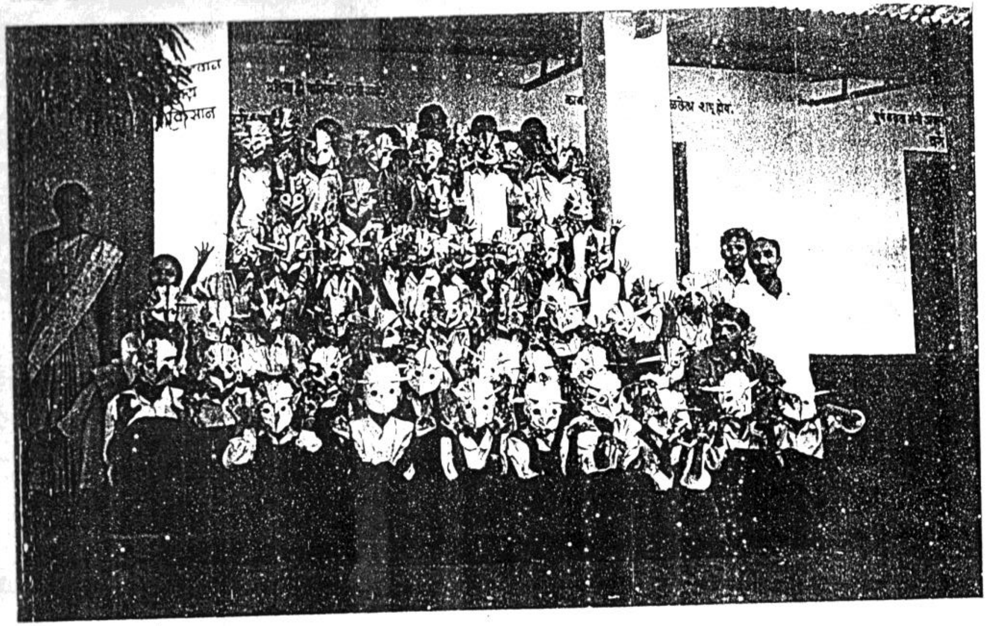

↑ TEACHERS' TRAINING BY AWEHI ↓

↑ SANGATI SESSIONS ↓